

KÉT FILM-„KÓSTOLO” AZ ARÉNÁBAN

Az idén július 10-én volt tíz esztendeje, hogy Vajdaság legkorszerűbb mozgóképszínháza, az újvidéki Aréna mozi megnyitotta kapuját a *Hattyúk tava* című szovjet balettfilmmel.

Ez alatt a tíz év alatt sok szép és érdekes filmet láttunk ebben a moziban, és alkalmunk volt néhány eseményszámba menő filmrevüt — film-„kóstoló”-t — is megtekinteni. Az utóbbiak arra voltak jók, hogy a nagyközönség tájékozódjon az új moziidényben bemutatásra kerülő alkotásokról. Mert talán mondani sem kell, hogy a forgalmazók ezekre a miniszemlékre igyekeznek elküldeni új szerzeményeiknek a legjavát.

Egy kicsit az évforduló jegyében az Aréna-beliek, pontosabban az újvidéki Zvezda-film mozikollektíva, ezen a nyáron már két ilyen „kóstoló”-t is rendezett. Június második felében lezajlott a belgrádi Morava, július közepe táján pedig a zágrábi Croatia forgalmazó hét-hét filmjének előzetes bemutatója. A belgrádiak öt amerikai és két olasz, a zágrábiak pedig három amerikai és egy-egy izraeli, francia—kanadai, olasz és hongkongi produkciót küldtek a tartományi székvárosba.

Most, hogy túl vagyunk rajtuk, elmondhatjuk, hogy a két revü közül a zágrábiaké volt a sikerültebb. Öt ország filmgyártásából adtak ízelítőt, és műfajban is gazdagabb volt a válogatásuk a belgrádiaknál. Ez, persze, korántsem jelenti azt, hogy az utóbbiak nem tartogatnak tarsolyukban külön meglepetést az új moziidényre.

De lássuk, milyen filmek kerültek az Arénában előzetes bemutatásra a revü idején a Morava kollekciónak.

A *kegyetlen megtorlás* című amerikai krimidráma azok közé a filmek közé tartozik, amelyek törvényszegőként mutatják be a rend őreit. Két fiatalról van benne szó, akik véletlenül szenttanúi annak, hogy a seriff lelövi helyettesét, és ezért kis híján az életükkel fizetnek. Az izgalmas produkciónak nyilván nagy közönségikere lesz, ha jövőre rendes mozi-műsorra kerül.

Az előbbinél sokkal többet nyújtott a *San Fernandó-i ember* című amerikai alkotás, már csak azért is, mert messze felülmúlta az egyszerű és igénytelen kalandfilmet sejtető címet. A szellemes, humoros és fordulatos produkció készítői szerencsésen felhasználták a vadnyugati, a kaland-és akciófilm, valamint a romantikus szerelmi dráma kellekeit — és mind-azt megkoronázták egy szelídített orangután szerepeltetésével. Így lett a művük közönség-hódító jópofa film.

Herbert George Wells regényének, a *Dr. Moreau szigete* című írásnak filmváltozata volt a Morava-revü legidegtépőbb produkciója. Burt Lancaster alakítja benne a világtól elvonult tudóst, aki meg akarja változtatni a természet törvényeit: állatból embert formál. Teremtményei azonban kiábrándulnak belőle, és megölik. A fanti- és rémfilmnek ez a furcsa keveréke, sajnos, nem tartozik a remekművek közé sem műfajilag, sem más szempontból.

A három történetből álló *Zabolátlan szenvedélyek* című olasz vígjáték cselekményének központjában a nő áll. Miatta történik minden, ami történik ebben a szórakoztató filmben. Az első történetben egy katolikus és egy protestáns lelkész tűz össze az utóbbi felesége miatt, a másodikban egy szökött fegyenc kerül rendőrkézre egy színésznő miatt, a harmadikban pedig egy ügyvédsegéd kénytelen repülőgépből, ég és föld között magáévé tenni egy nőt.

Baj van néha a filmcímeikkel is — és ez nemcsak erre a revüre vonatkozik. A *Csempészek* című amerikai produkció például Kanadában játszódik, és a kamionsofőrök véres háborújáról mesél. Éppen ezért sokkal jobb lett volna olyan címet adni neki, amely ezt a háborúságot beszédesen

kifejezi. Annál is inkább, mert nem a csempészésen van a hangsúly. Az érdekesítő, dinamikus és akcióban gazdag filmnek szociális-társadalmi a mondanivalója. Lényege ugyanis az, hogy a mammutvállalat a gengszterekhez illő módszerektől sem riad vissza, ha le akar számolni a magánfuvarozókkal.

A Morava-filmek revüjén a legsúlyosabb filmdráma *A botrány* című olasz produkció volt. Ez a szerelmi dráma megdöbbenő módon mutat rá egy közmegebecsülésnek örvendő patikusné egyetlen pillanatának súlyos következményeire. Eltűri, hogy szolgája kikezdjen vele. Ebben a szadista-mazochista viszonyban egyre mélyebbre süllyed emberileg és erkölcsileg is. Végül már odáig jut, hogy szeretője kívánságára saját lányát küldi a férfi ágyába. A cselekmény a fasiszta Olaszországban, a háború idején játszódik, és ez még külön nyomasztó légkört kölcsönöz ennek az alkotásnak, amely minden tekintetben a revü legművészebb értékű produkciója.

A belgrádiak miniszemléjét *A gépkocsivezető* című amerikai akciófilm zárta. Ebben elsősorban az autóvezetés, a bravúr és az örült száguldas köti le a nézőt. Az izgalmas történet középpontjában egy rendőrfelügyelő áll, illetve nem is ő, hanem jól fölépített kelepcecének a teljes csődje. Mert a vad, a minden hájjal megkent gépkocsivezető, rokonszenves főhőshöz méltón, nem sétál bele a csapdába — inkább kísétál belőle.

Nos, ha értékelni akarjuk ezt a revüt, nem is olyan nehéz a feladatunk. Az előzetes bemutatásra kerülő hét Morava-film közül legjobb *A botrány* volt. *A San Fernandó-i ember* a második helyet érdemli, a harmadikat pedig a *Zabolátlan szenvedélyek* című produkció.

Ezzel szemben a Croatia-filmek közül első helyre a *Betsy* került, másodikra *A vérrokonok*, harmadikra pedig a *Citromfagylalt*.

De ne szaladjunk a rúd elé.

A zágrábiak revüje a *Citromfagylalt* című vidám izraeli szerelmesfilmmel indult. A kissé amerikai ízű produkció a hetvenes évek első felében készült, és átszővi Elvis Presley akkoriban divatos zenéje. A műfaj jól sikerült alkotásai közé tartozó film nemcsak jó szórakozást nyújt, hanem egyúttal betekintést is enged az izraeli fiatalság, a diákifjúság életébe. Barátság és szerelem, szerelem és csalódás, erotikus kalandok és szexuális meglepetések váltják benne egymást nagyszerű összhangban.

A Zri Afrikában című humoros krimi már nem volt olyan átfogó és alapos, mint a nyitófilm, de szórakoztatás szempontjából minden tekintetben kitért magáért. Rizzót, a hűstorony felügyelőt — Bud Spenser irigylésre méltó megformálásában — Nápolyból elkísérjük Dél-Afrikába, és kuncogva figyeljük, hogyan számol föl, minden akadályt leküzdve, egy gyémántrablókból és kábítószercsempészekből álló bűnszövetkezetet. A bravúros verekedéseket humoros jelenetek tarkítják, úgyhogy a néző nemcsak izgul, hanem jót nevet is. Az idevágó filmekről mást nem is kívánhat az ember.

Az idegtépést a Croatia-beliek sem hagyták ki. Az ő legidegtépőbb képviselőjük *A Boing 747-es „hajótöröttjei”, avagy Repülőtér '77* című amerikai katasztrófa-film volt. Ebben a képrablás miatt tengerfenékre került óriás gép utasainak a megmentése nyújtja a legtöbbit izgalmat, és csinál egyúttal nagy reklámot az emberikai haditengerészet különleges mentőegységeinek. Jó szervezéssel, egyszerű begyakorlottsággal ugyanúgy mentik ki az utasokat, jobban mondván a „hajótöröttet” az elmerült Boingból, mint a legénységet szokták az elsüllyedt tengeralattjáróból. Az Arthur Hailey regényéből készült filmet az is fémjelezi, hogy részt vett a tavalyi FEST műsorán.

A kung fú-szabadságharcosok című hongkongi vadkeleti film nem tartozik a műfaj elfogadható alkotásai közé. Futószalagon készült tucatfilm. Túl sok benne a verekedés, méghozzá a stílustalan verekedés. Márpedig régi igazság, hogy nem kell túlfeszíteni a húrt, mert elpattan. Jelen esetben ez a húr a nézők türelme. Pedig ennek a filmnek van mondanivalója. A Bruce Lee által világszerte ismerté lett kung fú küzdősport nagymesterei ugyanis ezúttal nemcsak azért csépelik egymást, mert nincs jobb dolguk,

hanem azért, hogy megvédjék a haladó Kína nagy fiát, Szung Jat-szent a császári kormány által felbérelt gyilkosok alattomosan támadó falkája ellen.

Evel Knievel ismert motorkerékpáros sztárt nyilván azért szerződtették *A nyaktörő szuperkaskadőr* címszereplőjének, hogy biztos legyen a kasszasiker. A nyugati világban ez már így szokás. Ez az amerikai akciófilm a lélegzet-elállító motorkerékpáros bravúrok és a főhősnek halálos csapdát állító banda elleni küzdelem mellett, betekintést nyújt a menedzserek piszkos üzemeibe, de ugyanakkor megmutatja azt is, hogy a sötét erők elleni harcban miként talál egymásra apa és fia, valamint a szuperkaskadőr és a csinos újságíró. A film, témáját és mondanivalóját illetően, nagyon is időszerű. Hiszen itt is a kábítószercsempészes és a gonoszság rugója.

A *Betsy* című amerikai filmdráma Harold Robbins bestseller regényéből került mozivászra. Mindjárt azt is megmondhatjuk, hogy Daniel Petrie rendező mesterien vitte filmre. Sikeréhez hozzájárult a kiváló szereplőgárda: Laurence Olivier, Robert Duvall, Katharine Ross és Tommy Lee Jones. Noha erről a filmről nem beszélni kell, hanem meg kell nézni, annyit mégis tudni kell róla, hogy egy autókirály bonyolult családi életén keresztül képet fest a fény és a pompa mögött megbúvó ferdeségekről, a hatalmi harcról, a különféle érdekek és elképzelések kíméletlen összezapásáról. Ebben a furcsa szövevényben élesen tárul elénk a pénzt és hatalmat jelentő és képviselő környezet ember- és tudatformáló ereje.

A zágrábiak revüje az Arenában *A vérrokonok* című francia—kanadai krimidrárával fejeződött be. Ed McBain regényéből Claude Chabrol rendező filmesítette meg. Nem is közönséges krimi, hanem lélektani bűnügyi filmet csinált belőle. Amíg föltárul előttünk egy fiatal lány meggyilkolásának titka, megdöbbenve ismerjük föl az emberi lélekben munkáló erőket. Elképesztő, milyen deformálást idézhet elő egy szerénynek és szolidnak látszó gyermeklányban a lappangó féltékenység és a gyűlölet. Ez az alkotás az igényes krimidramák közé tartozik, és nagy élményt jelent annak, aki megnézi.

Mindent összevetve végül is nyugodt lélekkel leírhatjuk, hogy a nyári hónapokban, az úgynevezett holt szezonban nagyon is nagy szükség van ezekre a filmrevükre. Egyrészt újdonságot, érdekességet jelentenek, friss vérkeringést visznek bele a mozi és a nagyközönség életébe, és ugyanakkor ízelítőt adnak az új évad várható műsorából. És ez csak hasznos lehet.